

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายอุดม รัฐอมฤต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๑๒/๒๕๖๗

วันที่ ๓ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { ศาลอุทธรณ์ภาค ๒

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ส่งคำโต้แย้งและคำโต้แย้งเพิ่มเติมของจำเลยทั้งสอง ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ อ ๑๕๗๑/๒๕๖๖ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสอง หนังสือส่งคำโต้แย้งเพิ่มเติม และเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

โจทก์ ยื่นฟ้องจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ต่อศาลแขวงพัทยา ความผิดฐานร่วมกันออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค กรณีจำเลยทั้งสองออกเช็คเพื่อชำระหนี้ตามสัญญารับสภาพหนี้ให้แก่โจทก์ เมื่อเช็คถึงกำหนดเรียกเก็บเงิน ธนาคารเจ้าของเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน ศาลแขวงพัทยาพิพากษาให้จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๑ ลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองคนละ ๓ ปี จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ทั้งฉบับโดยเฉพาะบทบัญญัติในมาตรา ๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ กำหนดโทษอาญาแก่ผู้ออกเช็คในความผิดซึ่งไม่ใช่ความผิดร้ายแรง เป็นความผิดเล็กน้อยและยอมความได้ อีกทั้งยังมีลักษณะเป็นความผิดทางแพ่งซึ่งมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนว่าด้วยตัวเงินใช้บังคับอยู่แล้ว โดยเจ้าหน้าที่มักใช้โทษทางอาญาดังกล่าวเป็นเครื่องมือบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ช่มชู้ ดำเนินคดีอาญากับผู้ออกเช็ค ทำให้ผู้ออกเช็คต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ถูกควบคุมตัวหรือขัง ตลอดจนถูกลงโทษปรับหรือจำคุกกลายเป็นผู้มีประวัติอาชญากรติดตัวเพียงเพราะเหตุไม่สามารถชำระหนี้ได้เท่านั้น ไม่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ ข้อ ๑๑ (๒) และกติการะหว่างประเทศ

ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๑ ทั้งยังทำให้เกิดต้นทุนแก่ภาครัฐที่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ทางแพ่งให้แก่เอกชนเพียงบางราย เป็นการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ขัดต่อหลักนิติธรรม เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และบทบัญญัติดังกล่าวจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลระหว่างผู้ใช้เช็คกับผู้ใช้ตัวเงินประเภทอื่นอย่างไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากมีเพียงเช็คเท่านั้นที่มีโทษทางอาญา ขัดต่อหลักความเสมอภาค ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง อีกทั้งการกำหนดองค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าวยังทำให้ผู้ออกเช็คที่ไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มีเจตนาที่จะฉ้อฉลหรือต้องการใช้เช็คเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบ แต่ไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ทันอยู่ในข่ายต้องรับผิดทางอาญา เนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดว่าการไม่มีเงินชำระหนี้เป็นเพราะเหตุใด ทำให้เกิดปัญหาหลงโทษผู้กระทำที่ไม่ได้มีเจตนาทุจริต ขัดต่อหลักการลงโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากการประกอบธุรกิจและรูปแบบการชำระหนี้มีการเปลี่ยนแปลงไป สามารถนำมาตราการอื่นมาใช้แทนซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้อย่างแท้จริง และลูกหนี้ไม่ต้องรับโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม จำเลยทั้งสองขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ส่งคำโต้แย้งและคำโต้แย้งเพิ่มเติมดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ เห็นว่า จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ทั้งฉบับ โดยเฉพาะบทบัญญัติในมาตรา ๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม ซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งคำโต้แย้งและคำโต้แย้งเพิ่มเติมดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐที่กำหนดแนวทางในการตรากฎหมายเพื่อให้รัฐพึงมีกฎหมายเพียงพอที่จำเป็น โดยกำหนดกรอบแนวทางทั้งในแง่เนื้อหาและกระบวนการจัดทำกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อมิให้รัฐตรากฎหมายที่มีผลเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนโดยไม่เหมาะสม มิใช่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ไม่มีกรณีที่พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด

อันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ ข้อโต้แย้งในส่วนนี้ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง นอกจากนี้ ข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสองมุ่งเน้นเฉพาะส่วนที่เป็นบทกำหนดโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง โดยมีได้แสดงข้อโต้แย้งพระราชบัญญัติฉบับนี้ในส่วนอื่น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มีเหตุผลในการตราขึ้นเพื่อปรับปรุงกฎหมายเดิม คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๑๗ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๙๖ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๕ แต่ยังคงหลักการกำหนดโทษทางอาญาเป็นโทษปรับหรือจำคุกแก่ผู้ซึ่งไม่สามารถชำระเงินตามเช็คไว้ โดยปรากฏความในมาตรา ๔ ว่า “ผู้ได้ออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น (๒) ในขณะที่ออกเช็คนั้นไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ (๓) ให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น (๔) ถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้ (๕) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริต

เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น ผู้ออกเช็คมีความผิดต่อระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

ข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสองที่ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ขัดต่อหลักนิติธรรม เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิ

หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง นั้น เห็นว่า วัตถุประสงค์ในการตรากฎหมายกำหนดความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเป็นไปเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคคลผู้ได้รับเช็คไว้ในครอบครอง และเพื่อให้เช็คเป็นเครื่องมือชำระเงินที่สร้างความสะดวกและความรวดเร็วให้แก่ผู้ประกอบการค้าในการใช้รับจ่ายเงินแทนการนำเงินสดไปชำระให้แก่กัน ในยุคสมัยที่ยังไม่มีระบบการรับชำระหนี้ที่สะดวกรวดเร็วด้วยวิธีอื่น ความน่าเชื่อถือของเช็คจึงมีความสำคัญ เพราะหากเช็คขาดความน่าเชื่อถือ บุคคลที่เกี่ยวข้องย่อมไม่ประสงค์ที่จะรับเช็คนั้นไว้เพื่อชำระหนี้ ส่งผลให้การหมุนเวียนเงินในระบบขาดความคล่องตัว กระทบต่อธุรกิจการค้าและระบบเศรษฐกิจของประเทศ และด้วยเหตุที่รัฐต้องการสนับสนุนให้มีการใช้เช็คเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือกันได้โดยแพร่หลาย จึงมีการตรากฎหมายว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คขึ้นเข้าลักษณะเป็นความผิดอันเนื่องมาจากกฎหมายบัญญัติ (*mala prohibita*) ไม่ใช่ความผิดในตัวเอง (*mala in se*) โดยนำโทษทางอาญาซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมาใช้เพื่อให้เกิดสภาพบังคับตามกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ หากผู้ออกเช็คมีลักษณะหรือมีการกระทำการใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง เมื่อได้มีการส่งมอบเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น ผู้ออกเช็คมีความผิดและต้องถูกลงโทษปรับหรือจำคุกตามมาตรา ๔ วรรคสอง การกำหนดให้มีโทษทางอาญาดังกล่าวแม้จะเป็นหลักประกันที่ทำให้เช็คมีความน่าเชื่อถือได้ เนื่องจากทำให้ผู้ออกเช็คต้องมีความรอบคอบในขณะที่จะออกเช็ค เพราะหากตนไม่สามารถชำระหนี้ตามเช็คได้จะต้องถูกดำเนินคดีอาญาและถูกลงโทษบังคับเอาทรัพย์สินหรือเสรีภาพในทรัพย์สินหรือร่างกายซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและยังมีผลเป็นการข่มขู่ยับยั้งและป้องกันไม่ให้ผู้ออกเช็คอื่นกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันด้วยก็ตามอย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติปรากฏว่าบทบัญญัติดังกล่าวถูกนำมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ กล่าวคือ แม้เป็นกรณีเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามมาตรการทางแพ่งได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เจ้าหน้าที่มักเลือกดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อใช้โทษทางอาญาบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ เนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เจ้าหน้าที่ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล และลูกหนี้ที่ถูกฟ้องร้องมักเกรงกลัวและยอมชำระหนี้แก่เจ้าหน้าที่โดยเร็วเพื่อไม่ให้ตนต้องรับโทษทางอาญา ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับชำระหนี้ตามเช็คนำเรื่องมาฟ้องศาลเป็นคดีอาญาจำนวนมาก อันเป็นการเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีอาญาเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ทางแพ่ง จึงเป็นการนำกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาใช้ในเรื่องที่เป็นคดีแพ่งโดยแท้ ซึ่งไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

อาญาที่มุ่งจัดการแก้ปัญหาบุคคลที่ฝ่าฝืนกติกาของสังคมอย่างร้ายแรง การให้บุคคลต้องรับโทษอาญาเพียงเพราะไม่อาจชำระหนี้ตามสัญญา จึงไม่สอดคล้องกับหลักการใช้มาตรการลงโทษทางอาญา^๑

มีข้อสังเกตว่า การใช้เช็คในปัจจุบันเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งในการทำนิติกรรมชำระหนี้ระหว่างเอกชน ในขณะที่ยังมีวิธีการชำระหนี้ที่สะดวกรวดเร็วในช่องทางอื่นให้เลือกได้ โดยเฉพาะการชำระหนี้ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นระบบการโอนเงินผ่านบัตรเครดิต หรือการโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคาร การใช้เช็คจึงมิได้มีความสำคัญต่อระบบธุรกิจและการพาณิชย์เหมือนเช่นในอดีต รวมทั้งธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็อาจมีมาตรการอื่นในการแก้ปัญหาความน่าเชื่อถือในการใช้เช็คได้อยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลความจำเป็นของกฎหมายนี้ในปัจจุบัน ทำให้เห็นว่า การใช้มาตรการลงโทษทางอาญากับผู้สั่งจ่ายเช็คที่ถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินได้กลายเป็นกฎหมายที่หมดความจำเป็นและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของระบบเศรษฐกิจและสังคมอีกต่อไป การที่พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง กำหนดความผิดและโทษทางอาญาในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง นอกจากจะไม่สอดคล้องกับหลักการแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคสาม ตอนท้าย ที่ให้กฎหมายพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงแล้ว การใช้โทษทางอาญาตามกฎหมายว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คดังกล่าวจึงเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่ขาดเหตุผลความจำเป็น เป็นการสร้างภาระแก่บุคคลเกินสมควรแก่เหตุ เป็นกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ ประสงค์ให้มีการยกเลิก และแม้เช็คเป็นตราสารที่อาจถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการหลอกลวง ฉ้อฉล เพื่อให้บุคคลได้ไปซึ่งประโยชน์อันสมควรได้จากผู้อื่น กรณีดังกล่าวประมวลกฎหมายอาญาก็มีการกำหนดความผิดฐานฉ้อโกง เพื่อเอาผิดกับการกระทำที่มีขอบดังกล่าวไว้แล้ว ย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายกำหนดความผิดซ้ำในเรื่องเดียวกันอีก เมื่อซึ่งน้ำหนักผลกระทบที่เกิดขึ้นเนื่องจากกฎหมายนี้แล้ว เห็นว่าประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวมีน้ำหนักน้อยมาก เมื่อคำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนอันเนื่องมาจากการใช้มาตรการทางอาญาในกฎหมายดังกล่าว ซึ่งนอกจากส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกินสมควรแล้ว ยังเป็นการสร้างภาระแก่ส่วนรวมโดยไม่สมควรด้วยเหตุที่มีการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อการบังคับชำระหนี้ทางแพ่งให้แก่เจ้าหนี้ โดยที่ยังมีมาตรการอื่นที่อาจดำเนินการได้ และมีผลกระทบต่อสิทธิพื้นฐานของบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมน้อยกว่า ไม่ว่าจะเป็นมาตรการทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน หรือการดำเนินการตามมาตรการอื่นของธนาคาร

^๑ ยืนยันตามหลักสิทธิมนุษยชนในกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งอ้างถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) ซึ่งรับรองโดยสมาชิกชาติใหญ่สหประชาชาติเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๖ ปรากฏความในข้อ ๑๑ ว่า “ไม่มีผู้ใดจะต้องรับโทษจำคุกเพียงเพราะเหตุที่ไม่อาจชำระหนี้ตามสัญญา” (No one shall be imprisoned merely on the ground of inability to fulfill a contractual obligation)

พาณิชย์เพื่อสร้างหลักประกันให้กับการรับชำระหนี้ด้วยเช็ค จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง ในส่วนของการใช้โทษทางอาญา ไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน จึงขัดต่อหลักนิติธรรม และเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

ส่วนข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสองที่ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ขัดต่อหลักความเสมอภาค และขัดต่อหลักการลงโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง นั้น เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับกับผู้ออกเช็คซึ่งกระทำความผิดอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อมีเจตนากระทำความผิดตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติความผิดไว้ ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๗ บัญญัติให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ และถ้าผู้กระทำความผิดได้ใช้เงินตามเช็คแก่ผู้ทรงเช็คหรือแก่ธนาคารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ออกเช็คได้รับหนังสือบอกกล่าวจากผู้ทรงเช็คว่าธนาคารไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น หรือวันที่ผู้กระทำความผิดได้ออกเช็คเพื่อใช้เงินนั้นได้สิ้นผลผูกพันไปก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นก็จะเป็นไปตามโทษที่บัญญัติไว้เท่านั้น บทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาคและหลักการลงโทษทางอาญา ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง แต่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

อนึ่ง เมื่อคำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล รวมถึงการบริหารงานยุติธรรมที่เกี่ยวข้องอันเนื่องมาจากการสิ้นผลบังคับของกฎหมายดังกล่าวแล้ว เห็นว่าควรให้คำวินิจฉัยนี้มีผลบังคับทันทีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยโดยไม่มีการออกคำบังคับเพื่อให้เวลาแก่การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

(นายอุดม รัฐอมฤต)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ